

Fehér Lovag

IN MEMORIAM FRATER GEORGIUS

2004. Advent ünnepén

III. szám

Karácsonyi számunkban egy meglepetést találhat a Kedves Olvasó.

A budai, vízivárosi REMETE SZENT PÁL pálos kolostorról lesz szó, mely a legtöbb forrásmunkából hiányzik, és ha megemlítik is, szinte mindenütt csak rendháznak, illetve rendi ingatlanak tekintik.

Készülő könyvünk anyaggyűjtése közben több, nem pálos jellegű, főleg helytörténeti munkában viszont találtam olyan leírásokat, amik másra utalnak. Lássuk a forrásokat, időrendi sorrendben.

„Ez az igen jámbor király Buda városában a szentlőrinci kolostornak ajándékozta bizonyos Czilingh gróf egyik nagy házát; ezt a város minden lakója Szent Pál házának nevezi, mivelhogy azzal a szándékkal adta, hogy a veszedelmes időkben ott őrizzék Remete Szent Pál holttestét.” (Gyöngyösi Gergely)

Johannes Dominicim raguzai érsek halála előtt meghagyta, hogy őt a pálosok vízivárosi kolostorába temessék. Úgy is lett. 1419-ben...

„... a megboldogult teste Remete sz. Pál templomába vitetett, mely a budai alsóvárosban (in suburbano erat Civitatis Budensis) feküdt, és ott a szertartások végeztével eltemettetett. ... el lett temetve Remete sz. Pál templomában és sok csoda által elhíresült.” (Ferrari Zsigmond)

„1382. Lajos király rendünknek Buda falain belül pompás lakást és Sz. Pál nevére szentelt templomot adott oly szándékkal, hogy ha valamikor a rendtagok az ide távol eső Sz. Lőrinczi magányból háboruságok által kizavartatnának, legyen helyük, hová ájtataskodni menekülhessenek.” (Andreas Eggerer)

„Lajos király Sz. Pál dicsőségére és tiszteletére, a zárdának egy udvar házat adományoz az alsó városban, Jakab budai polgár telke mellett, a Duna felé, a falakon kívül.” (Acta Paulinorum)

A vízivárosi ház a mai Batthyány és Szilágyi tér között, a volt Hungária gőzmalom helyén lehetett.

A ház a török megszállás alatt mecset lett. 1687-ben, amikor a Rend szerette volna visszakapni ingatlanjait, Mallesich Gáspár rendi titkár és Majthényi Pál elefánti vikárius még látta a kolostor romjait,

„... mely a csáktornyai, római és máriavölgyi kolostorokhoz igen hasonlított.” (Kisbán Emil)

És egy kevésbé ismert dokumentum a budai kolostor rendi pecsétjéről (lásd címlap), a Turul 1888. évfolyamának 2. számából.

„A pálosok buda-elővárosi szt. István első vértanúról nevezett templomának pecsétje.

E pecsét 1488-ban szt. Imre herceg napján Buda elővárosában a pálosok szt. István vértanú zárdájában kelt oklevelen van, melyet Gergely, az esztergomi tartomány vikáriusa s a nevezett zárda perjele állított ki.

A pecsétre vonatkozó része az oklevélnek ez: »Nos, frater Gregorius, vicarius districtus Strigoniensis, prior, totusque conventus fratrum heremitarum sanctissimi Augustini episcopi et confessoris in alma ecclesia sancti Stephani, protomartyris in suburbio civitatis Budensis fundata..., quibus sigillum novum dicti conventus nostri est impressum.«

A pecsét mandola alakú, tárgya szt. István első vértanú egész álló alakja, baljában a vértanúk jelét, pálmaágot, jobbában vértanúsága eszközeit, köveket tart.

Belől a jobb kéz alatt és vele vízirányosan a baloldalon két-két szám látható, nézetem szerint 1487.

A szent lábainál címer, a hármás halomból kiemelkedő kettős kereszt. Körirata:

S. 9VET9 * SGTI * STPHNI * PTHO MRIS *
BVD.

Azaz: Sigillum Conventus Sancti Stephani Prothomartyris Budae.

Felette érdekes, hogy eddig Buda helyrajztörténetében e templom teljesen ismeretlen volt. Sőt még a pálos rend történetírói sem tesznek róla említést. Csupán homályos ismerete létezett annak, hogy a pálosok, Buda mellett volt szt. Lőrincz zárdájukon kívül, még Budán is két zárdát bírtak: AD S. PAULUM és B. MARIAE VIRGINIS. Előbbiről némelyek vitatták, hogy a várbán, mások, hogy a vízi városban állt. Utóbbit csak a Tabula Monasteriorum említi. Nem tévedek, ha azt hiszem, hogy a zárda és curiája sz. Pálnak volt ugyan szentelve, a ki a rendnek védszentje vala, de nem a templom, melynek védszentje sz. István, első vértanú volt. Legalább az előttem ismeretes oklevelekből ezt bírom kihozni. Ezek elseje 1398. nov. 25-én kelt; ebben a pálosok eme templomát illetőleg ez áll: »In suburbio dictae civitatis Budensis penes fundum curiae sancti Pauli... extra murum sub eadem domo praefatae sancti Pauli a parte Danobii.« Ezekből bizonyos, hogy szt. Pálnak ház és curia volt szentelve, Budán az elővárosban a Duna mellett. A másik 1544-ből ezeket tartalmazza:

»Monasteriis fratrum Heremitarum Beati Pauli Heremitaie et Beatae Mariae Virginis supra Veterem Budam existentem.« *Ebben is csak monostor említettik, mely szt. Pál remetée volt, s nem a templom, mint az az 1488-beli okmányban megnevezve van.*

Kiváló figyelmet érdemel az oklevél tartalma is. 1481-ben ugyanis Septhei Péter mester királyi udvari jegyző, a budai határban fekvő három szőlőjét bizonyos misékért a templomnak hagyta. E szőlők kettejét a rendtagok eladták, hogy templomukat átalakíthassák (»ad reformationem ecclesiae«). Az említett mester ekkor hogy alapítóányát nevelje, öt darab értékes könyvét a templomnak ajándékozta.

Névoleg: »Auream cathenam, Secundam secundae sancti Thomae; Sermones sancti Bonaventurae de tempore et sanctis, Unam bibliam« és végre: Chronicam Hungarorum mindnyáját nyomtatásban. Ezek fejében kötelezték magokat a rendtagok, Rohonczi István a magyar tartomány helynöke jóváhagyásával, hogy hetenkint két misét, névoleg csütörtökön és pénteken fognak a bold. szűz conceptiója tiszteletére mondani. Ezt erősítette meg 1488-ban nov. 5-én Gergely perjel a bemutatott, felette érdekes pecséttel.»

A többi a kutatókra vár, főleg a latin nyelvű források tanulmányozásának tekintetében...

Friss hír Rómából:

A Szentszék jóváhagyta a Pálos Rend új liturgikus naptárát, amely néhány, a Rendnek kedves szenttel bővült, mint pl. Szt. Pakhómiosz, Egyiptomi Szt. Mária. De a legnagyobb öröm, hogy január 20. immáron Boldog Özséb ünnepe (festum ranggal), vagyis jóváhagyták, hogy a liturgiában megünnepeljük Rendalapítónkat.

Áldásos Karácsonyt kívánunk minden Olvasónknak!

KIADJA A SZENT MIHÁLY SZÖVETSÉG

SZERKESZTI J. JÓZSEF DÁNIEL MIHÁLY

<http://www.sztmsz.webzona.hu>